

Museet for købstadshåndværkets historie i Danmark

HÅNDVÆRKSMUSEET I RANDERS

DET GODE HÅNDVÆRK SKAL FREMMES

- Håndværk i små hænder, i kloge hænder, i fremtidens hænder

Alle er enige om, at vi også i fremtiden får brug for dygtige og kreative håndværkere! Håndværket er en grundlæggende del af en bæredygtig fremtid og en forudsætning for, at vores samfund kan udvikle sig på bedste vis.

Samtidig kan håndværksuddannelserne desværre konstatere, at de har fået sværere ved at tiltrække de unge. Det kan der være mange grunde til. Helt sikkert er det dog, at vi mere end nogensinde har brug for at åbne de unges øjne for at tage en håndværksmæssig uddannelse. Her kan historien være en vigtig motivationsfaktor!

I håndværkets historie finder vi stolthed ved arbejdet, ved de gode, gedigne materialer og ved teknik, færdigheder og hånddelag. Et blik på historien forklarer, hvordan hele vores samfundsudvikling har været afhængig af, at der fandtes dygtige håndværkere, som mestrede en bred palet af håndværk.

Håndværkets historie er også fortællingen om bæredygtighed og muligheder for fremtiden. Og netop historien kan være den løftestang, der kan være med til at sikre, at en håndværksuddannelse igen bliver et attraktivt valg for de unge, og der derfor også i fremtiden kommer nok dygtige håndværkere inden for alle fag. Men historien skal fortælles!

Derfor er der behov for et museum, der formidler købstads-håndværkets vigtige historie. Og museet findes allerede. Det ligger i Randers og er noget helt specielt. Nu skal det nytænkes og opdateres, så formidlingen af det gode håndværk bliver tidssvarende og får endnu bedre rammer. Historien om håndværket skal have sit velfortjente nationale fyrtårn.

HÅNDVÆRKET LEVER PÅ ET HELT SPECIELT MUSEUM

Håndværksmuseet i Randers er ikke som noget andet museum i Danmark. I præcis 25 år har museets gæster kunnet opleve levende formidling af købstadshåndværket på fire etager i det rustikke gamle pakhus, hvor De Danske Spritfabrikker engang opbevarede korn til spritproduktionen.

Museet er bygget op om Museum Østjyllands store samling af værkstedsinteriører primært indsamlet i 1950'erne og fremefter, hvor mange små håndværksvirksomheder forsvandt fra købstadens baggårde.

Samlingen i Håndværksmuseet i Randers er en af de største og vigtigste i Danmark, hvad angår formidling af købstadshåndværkets historie, som den har formet sig fra den tidlige middelalder frem til i dag.

I øjeblikket består samlingen af 24 komplette værksteder fra forskellige håndværksfag.

Som noget helt særligt har museet gennem alle årene haft tilknyttet et stort korps på omkring 75 frivillige – typisk ældre – håndværkere, som til glæde for museets gæster med entusiasme har øst af deres store viden om deres fag. Det praksisnære og det levende håndværk har derfor altid været en væsentlig del af Håndværksmuseets DNA. Det levende håndværk skal også fremover være en del af tilbuddet til Håndværksmuseets gæster.

HÅNDVÆRK, ER DET NOGET AT VÆRE STOLT AF?

Håndværksmuseet i Randers skal nu have en opdatering. Det skal renoveres, nytænkes og bringes up to date, så det fortsat er relevant for fremtidens gæster. Samtidig skal museet kunne motivere kommende generationer af dygtige unge mennesker til at vælge en karrierevej inden for håndværksfagene.

Det overordnede formål med Håndværksmuseet er at formidle købstadshåndværkets historie **for alle**. Men museet har samtidig en mission i forhold til gøre opmærksom på, hvad godt håndværk er, at håndværk er vigtigt, og at håndværk er noget, vi skal være stolte af.

Vi har alle brug for håndværk i vores hverdag. Vi har brug for det i vores samfund, og vi får brug for det i fremtiden, hvor bæredygtighed bliver et af nøgleordene for, hvordan og hvor godt vi klarer os og udvikler os.

Morgendagens håndværksmuseum skal bygge på fire grundpiller:

- Det gode håndværk skal formidles på en levende måde
- Museets gæster skal tilbydes at være med i håndværksaktiviteter
- Der skal være fokus på gode håndværksmaterialer, kvalitet og sanseindtryk
- Museet skal udbrede stoltheden over godt håndværk og håndværkstraditioner

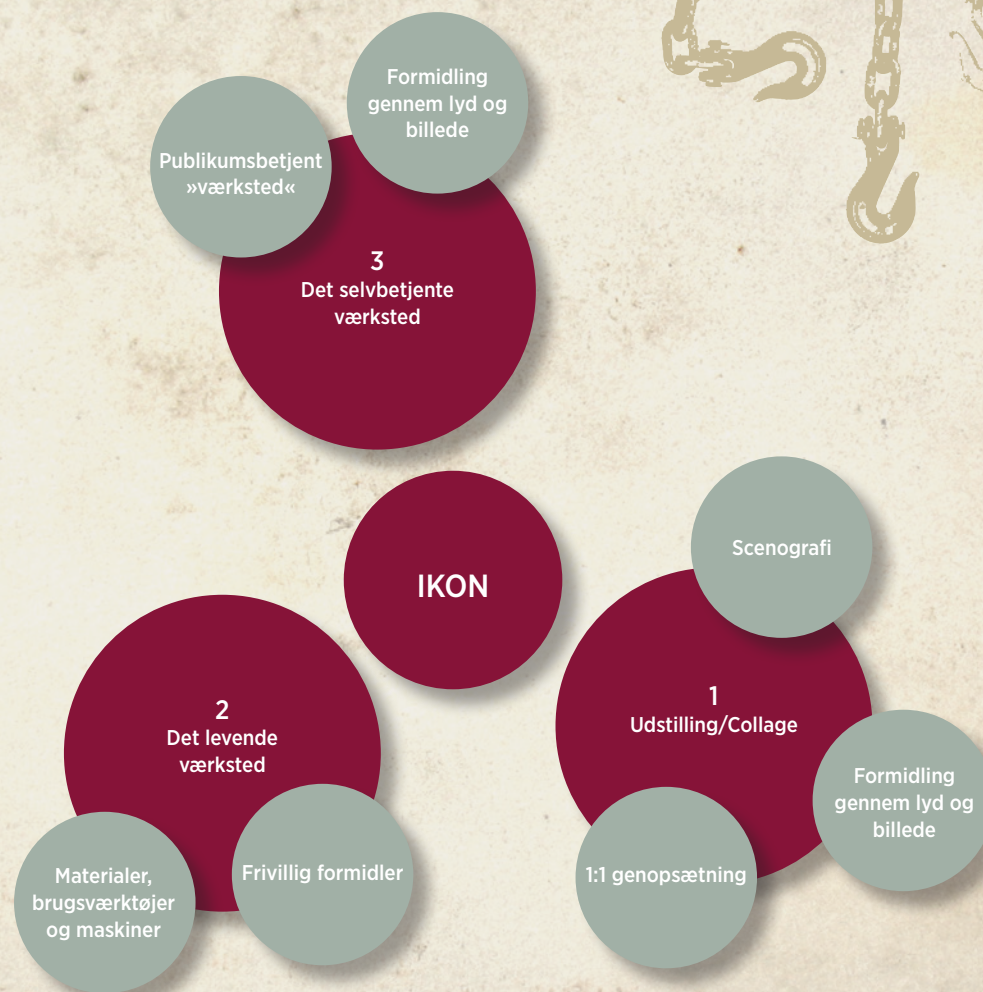
Formidling af håndværket skal ske gennem hænder, hoved og hjerte. Formidlingen vil arbejde med sanselighed, stoflighed og kropslighed, og der vil være plads til undren, leg og eksperimenter.

I det nye håndværksmuseum vækkes det gode håndværk til live, når der bygges videre på museets lange tradition for levende formidling. Museets mange frivillige, dygtige håndværkere vil øse af deres viden om, hvordan man laver godt håndværk, og de vil vise, hvordan håndværket praktiseres i virkeligheden.

Da museets formidling i høj grad bygger på aktive frivillige håndværkere, giver det museets gæster en oplagt og unik mulighed for at deltage aktivt. Gæsterne får mulighed for selv at tage livtag med håndværket gennem de aktiviteter, som museet tilbyder, og gæsterne vil blive bevidste om, hvor allestedsnærværende håndværket er i deres egen hverdag.

De gode materialer og kvaliteten vil være i højsædet i den levende formidling, i udstillingerne og i alle museets aktiviteter. Det overordnede mål med formidlingen vil være at understøtte viden om og stolthed ved det gode håndværk, samtidig med at formidlingen inspirerer, motiverer og engagerer til at dykke ned i både håndværk og historie.

Principdiagram over formidling af et håndværk

Vi bygger vores formidling af hvert håndværk op omkring følgende: Håndværkstemmet slås an ved hjælp af et ikon – f.eks. støvlen for skomageren, tønden for bødkeren. Omkring anslaget arbejder vi med tre formidlingsformer: **1.** Den sanselige og smukke udstilling med adgang til de originale museumsgenstande og den historiske viden **2.** Det levende værksted formidlet gennem den frivillige formidler/håndværker **3.** Det selvbetjente værksted, hvor publikum selv kan få håndværket i hænderne.

MÆRK HÅNDVÆRKET I DINE EGNE HÆNDER

Det nye håndværksmuseum får faste udstillinger, hvor gæsterne får et unikt indblik i håndværkets lange historie, i håndværksfagernes udvikling og i gamle og nutidige håndværksteknikker.

Udstillingerne bliver naturligvis "håndgribelige" med værktøj og værkstedsinteriører fra Museum Østjyllands samlinger. Der bliver mulighed for selv at prøve teknikker i samarbejde med museets frivillige håndværkere, og det hele garneres med film, fotos, animationer og lyd. På den måde rystes en velkomponeret cocktail af oplevelser, der er nærværende og engagerende for gæster i alle aldre og med alle baggrunde.

I stedet for traditionelle skiftende særudstillinger, hvor museet i en periode sætter særlig fokus på et hjørne af håndværkets historie, vil Håndværksmuseet arbejde med begrebet "særaktiviteter". Særaktiviteter er skiftende og særligt tilrettelagte håndværksaktiviteter. Her er der fokus på at gøre håndværket og formidlingen levende og på, at gæsterne får mulighed for at deltage, samspille og samarbejde med museets frivillige håndværkere og udefrakommende "gæsthåndværkere". Det kan for eksempel være, når der inviteres til workshops, hvor man kan prøve at lave sin egen gipsstuk eller lære at marmorere vægge og møbler.

Særaktiviteterne vil række ud til en bred vifte af brugergrupper. I aktiviteterne vil der være fokus på at nå brugergrupper, som måske ikke normalt går på museum og på at skabe møder på tværs af generationer.

LÆRINGSCENTER FOR BØRN OG UNGE - LÆR MED HÆNDERNE

Børnene og de unge får et særligt fokus i det nye håndværksmuseum. Det er dem, fremtiden skal bygges på. Det er dem, der skal blive den kommende tids håndværkere. Overalt i museets udstillinger vil der derfor være aktiviteter, som er målrettet børn og unge. De skal opleve og lære med og gennem hænderne.

Alle Håndværksmuseets kvaliteter samles og destilleres i museets egen skoletjeneste og egne undervisningstilbud. Det er undervisningstilbud, hvor børn og unge kan prøve håndværk og aktiviteter, som de ikke har mulighed for i egne institutioner og uddannelsessteder.

Hands on-aktiviteter bliver også kernen i museets nye læringscenter, hvor aktiviteterne afvikles sammen med museets frivillige, som kender håndværket fra egen krop og arbejdsliv.

Håndværksmuseets læringscenter retter tilbuddene sig mod både førskolebørn og grundskoleelever og mod elever fra ungdoms- og erhvervsuddannelserne. Et helt særligt forhold har læringscentret til unge, der overvejer eller er i gang med en faglig uddannelse. Her kan de unge få lov til at prøve kræfter med forskellige håndværk, og de kan med egne hænder opleve, hvad det gode håndværk kan udvikle sig til. De kan komme i dialog med museets frivillige om arbejdslivet som håndværker.

Undervisningstilbuddene på Håndværksmuseet vil blive udviklet i samarbejde med daginstitutioner, skoler og ungdomsuddannelser og vil tage afsæt i de tre begreber: **Leg, eksperiment og arbejde.**

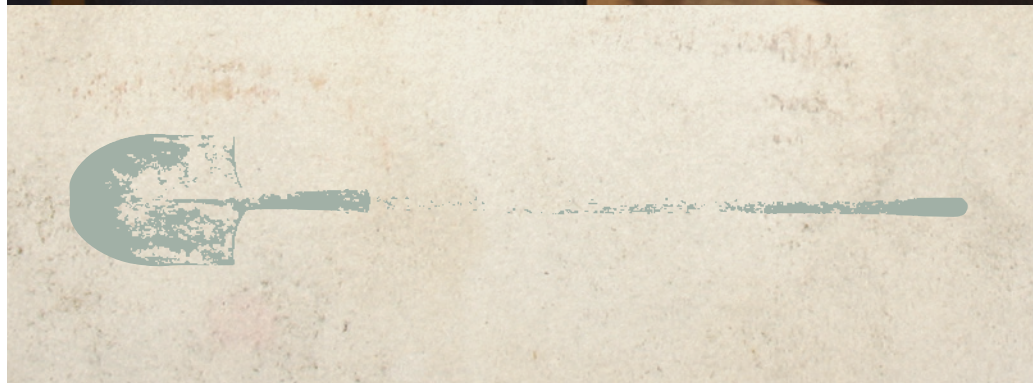
Leg, fordi museet gerne vil henvende sig til de allermindste, førskolebørnene. Vi tror på, at gode vaner og god dannelse skal grundlægges tidligt, og vi ved af erfaring, at gruppen af små børn er meget modtagelige for kulturhistoriske oplevelser. Derfor vil vi udvikle programmer, så vi kan lave Håndværksmuseet for de mindste og for de allermindste, dvs. børn i alderen 0 - 6 år. Her leger vi håndværket ind i børnene i samarbejde med forældre og pædagogisk personale. Det er håndværk i små hænder og i børnehøjde.

Eksperiment, fordi vi tror på nysgerrigheden som den væsentlige drivkraft, når børn og unge skal lære nyt. Håndværksmuseet, museets professionelle formidlere og den store skare af frivillige håndværkere kan sammen tilbyde grundskolens elever noget særligt. Her er alle muligheder for eksperimenter, og det vil kunne motivere et bredt udsnit af eleverne til at kaste sig ud i kreativitet, design og håndværk!

Arbejde, fordi vi er overbeviste om, at vi gennem engagerende og praktisk formidling af det gode håndværk og håndværkets spændende historie kan motivere børn og unge til at arbejde med håndværk – og måske vælge en karriere inden for håndværksfagene.

Håndværksmuseets frivillige håndværkere, hvor langt de fleste er garvede håndværkere, spiller med deres personlige fortælling og håndværksmæssige kunnen en væsentlig rolle i at motivere børnene og de unge.

Museet vil løbende tilbyde målrettede lærerkurser for at sikre, at Håndværksmuseets tilbud bliver kendt af alle. Her klædes lærere og pædagoger på til at bruge og indgå i den helt særlige praktisk orienterede undervisning og formidling, som Håndværksmuseet er den optimale ramme om.

TAG MED RUNDT I HÅNDVÆRKSMUSEET

På Håndværksmuseet kommer alle fem etager til at byde på sanselige og levende oplevelser for gæsterne. Her møder publikum håndværket og håndværkeren gennem dufte, lyde, materialer og værktøj i iscenesatte og levende værksteder. Duften af skind breder sig i handskemagerens værksted. Smedehammeren har en særlig lyd, når den rammer det glødende jern, og træspånerne flyver i snedkerværkstedet. Det er alt sammen med til at give en helt særlig oplevelse.

Håndværksmuseet byder gæsten velkommen i husets stueetage. Her er reception, museumsbutik og måske en pop up-udstilling med håndværksprodukter, design, svendestykker fra årets nyuddannede svende, eller en aktuell historie med relation til det gode håndværk.

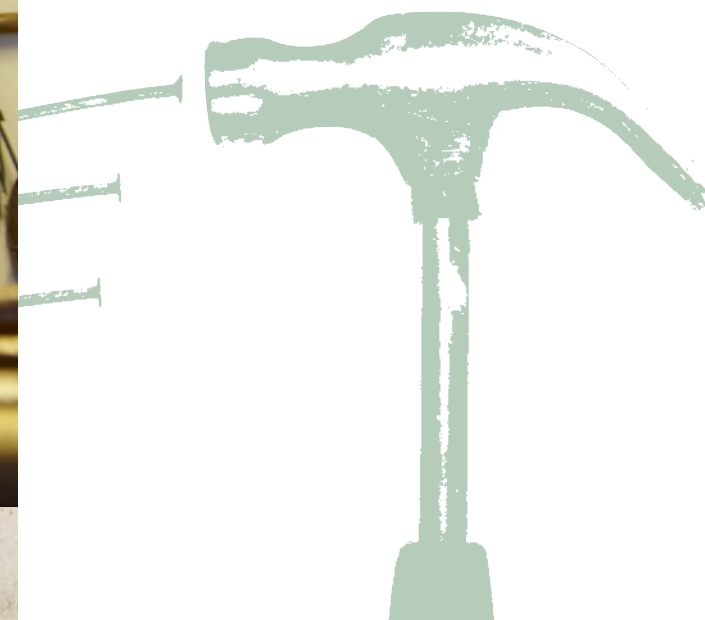

Diagram for oplevelsesflow

No1: Velkomst

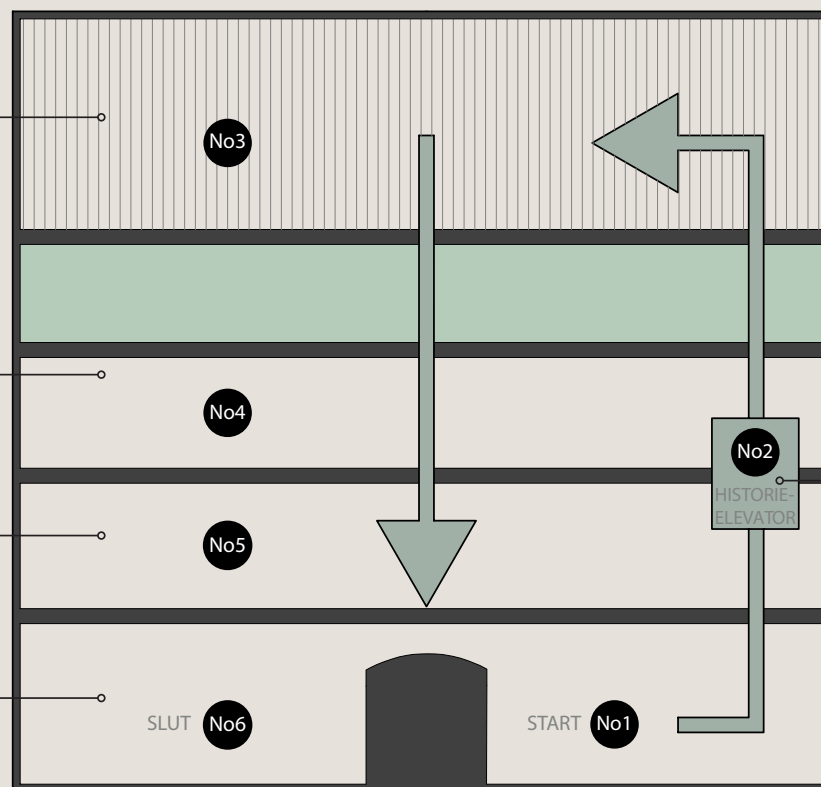
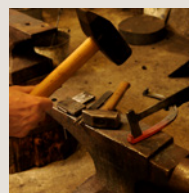
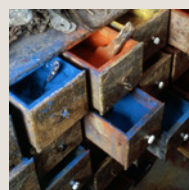
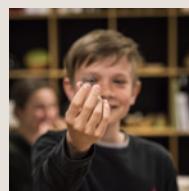
No2: Historielevator til 4. sal
– tidsrejse i håndværkets historie

No3: Udstilling: Fortællinger om håndværkets historie

No4: Udstillinger og værksteder

No5: Udstillinger og værksteder

No6: Udstillinger, metalfag

4.sal

Udstilling: Fortællinger om håndværkets historie

3.sal

Læringscenter, personalekontor og frivillig-faciliteter

2.sal

Udstillinger og værksteder

1.sal

Udstillinger og værksteder

Stueetage

Velkomst, museumsbutik og metalfag

Fra **receptionen** No1 er der adgang til **metalfagene** No6. Her kommer publikum i nærkontakt med smeden, guldsmeden og kobbersmeden. I smedens brandvarme esse foregår den magiske forvandling af det hårde og ubøjelige jern til et glødende metal, der kan bearbejdes og formes. Kobbersmeden og guldsmeden arbejder med finere metaller, som er meget lettere at bearbejde end det grove jern, men hvor teknikker og værktøjer i høj grad ligner smedens.

For at komme fra stueetagen til de øvrige udstillinger skal man med **historieelevatoren** No2. Elevatoren bringer gæsten fysisk op til husets øverste etage, og den byder samtidig på en hurtig, sansemættet rejse med levende billeder og lyd fra det første specialiserede manuelle håndværk, smedens, til

det moderne håndværksarbejde, hvor maskiner og eldrevne hjælpemidler er en helt naturlig del af processerne.

Elevatoren stopper på 4. sal, og her fortsætter **reisen gennem håndværket** No3 med en mere dybdegående fortælling om håndværkets historie. Her får gæsten indblik i, hvordan håndværket har udviklet sig, hvorfor håndværk er vigtigt for os, og hvordan det har været organiseret tidligere. Her får gæsten også mulighed for at få et blik ind i fremtiden med nyt værktøj, ny teknologi og nye håndværksfag. Og naturligvis spiller det gode håndværks muligheder i udvikling af fremtidens bæredygtighed en vigtig rolle.

1. og 2. sal er **Håndværksmuseets hjerte** No4 No5. Her er de

fleste af museets håndværksfag samlet og iscenesat. Naturligvis kan gæsten her møde de særlige "Randers-håndværk", handskemageren og rebslageren. Men der vil også være formidling af det, man kunne kalde servicefag, som optiker, frisør, barber og bogtrykker. Bygningshåndværk som murer, stukkatør, maler og tømrer er også repræsenteret.

På 3. sal holder **læringscentret** til side om side med medarbejdernes kontorer og de frivilliges mødelokale. Her kommer børn og unge til at kunne gå på opdagelse i materialer og teknikker. De vil få en oplevelse af kreativitet og taktilitet. Her må røres og prøves, leges og eksperimenteres. Alt sammen med det formål at inspirere nutidens børn og unge til at blive fremtidens håndværkere.

ORGANISERING OG TIDSPLAN

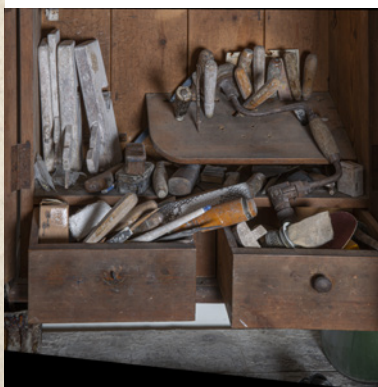
Det giver indlysende mening at udvikle morgendagens håndværksmuseum i samarbejde med en række strategiske alliancepartnere. Derfor har Museum Østjylland indgået partnerskab med lokale fagforeninger, den lokale afdeling af Dansk Industri, erhvervsskolen Tradium og Randers Kommunes skoleforvaltning om udviklingen af Håndværksmuseet.

På den måde sikres det, at Håndværksmuseet lever op til sin mission om at udbrede kendskabet til og stoltheden ved det gode håndværk, så flere unge får øjnene op for at vælge en håndværksuddannelse.

Museum Østjylland har som et af de få danske museer egen projekterende og udførende udstillingsafdeling. Med museets udstillingsarkitekt i spidsen for en stab af historikere, formidlere og tekniske medarbejdere koordinerer vi derfor selv design, indholdsproduktion og opbygning af det nye håndværksmuseum. Det er det samme team, som inden for de seneste år har stået bag den helt nye kulturinstitution BMA i Maltfabrikken i Ebeltoft og fornyelse af de faste udstillinger i Museum Østjylland i Grenaa og Randers.

Museum Østjylland er et kommunalt, statsanerkendt museum, der drives af Randers, Syddjurs og Norddjurs kommuner i fællesskab. De tre kommuner er museets økonomiske hovedbidragsydere, som tilsammen årligt finansierer museets drift med omkring 18 mio. kr. Museet havde i 2020 lige godt 200.000 besøgende.

I forbindelse med renoveringen af Håndværksmuseet er der udtrykt politisk vilje til, at Randers Kommune vil hæve sit

driftstilskud til museet, så Håndværksmuseet kan sikres en endnu mere professionel drift i fremtiden, og så der vil være økonomisk overskud til at øge aktivitetsniveauet.

Projektet påbegyndes i sommeren 2022. Det nye Håndværksmuseum forventes at kunne åbne for gæster i sommeren 2024.

Projektet omfatter en række processer, der både er samtidige og ligger i forlængelse af hinanden:

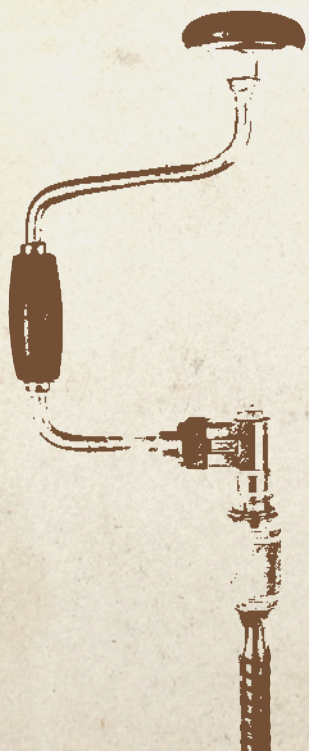
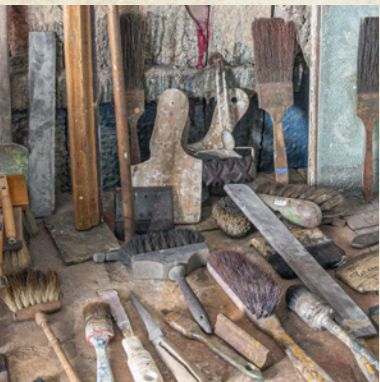
- Indholdsproduktion, herunder inddragelse af og udvikling med frivillige, alliancepartnere og brugere
- Designproces
- Nedpakning af museumssamling og renovering af bygning indvendigt og udvendigt
- Opbygning af nye udstillinger
- Registrering, konservering og montering af museums-genstande
- Markedsføring, kommunikation og åbning

Når finansiering af projektet er på plads, vil der blive lavet en detaljeret tidsplan.

Forud for projektstart har museet gennemført mindre undersøgende og afklarende pilotprojekter, der vil være med til at kvalificere processen omkring projektet.

Projektets endelige igangsættelsestidspunkt vil være afhængig af, at finansieringen er på plads.

BUDGET OG FINANSIERING

Projektet har et samlet budget på kr. 18.985.000. Heraf finansierer Museum Østjylland kr. 3.710.000, Randers Kommune bidrager med et anlægsbudget på kr. 2.000.000 til selve udstillingerne og udfører i forbindelse med projektet samtidig en omfattende bygningsrenovering. Den resterende del af finansieringen, kr. 13.275.000, ansøges hos private fonde.